

Κείμενο 1

[Έχουν τα ζώα δικαιώματα;]

Απόσπασμα κειμένου από το βιβλίο του Ισπανού στοχαστή Φερνάντο Σαβατέρ, Ηθική της ανάγκης (μετάφραση Αγαθή Δημητρούκα), εκδόσεις Πατάκη, 2013, σσ. 142-144.

Δικαιώματα μπορούν να έχουν μόνο οι άνθρωποι, επειδή είναι κάτι που παραχωρούμε ο ένας άνθρωπος στον άλλο. Ένα ζώο μπορεί να έχει ό,τι δικαίωμα μας κατεβαίνει, αλλά μόνο αν του το παραχωρήσουμε οι άνθρωποι συναινώντας. [...]

Η μεταχείριση των ζώων θα έπρεπε να καθορίζεται από μια έννοια διαφορετική απ' αυτή του δικαιώματος. Γιατί ασφαλώς και είναι αλήθεια ότι μπορούμε να τα μεταχειριζόμαστε καλύτερα ή χειρότερα. Η μεταχείριση αυτή θα μπορούσε να βασιστεί σε συναισθηματικές σχέσεις, που βεβαίως και δημιουργούνται μαζί τους. Ξέρουμε ότι είναι έμβια όντα κι ότι μπορούν να αισθανθούν πόνο. Και, παρόλο που οι νευρολόγοι λένε ότι τα ζώα δεν αισθάνονται πόνο όπως εμείς, υπάρχουν αρκετές ενδείξεις για να πιστέψουμε ότι ο σκύλος πονάει όταν του δίνεις κλοτσιά. Δημιουργούμε δεσμούς συμπόνιας με τα ζώα, μας δυσαρεστεί το να υποφέρουν και, ακριβώς γι' αυτό, μπορούμε να τα σεβόμαστε.

Όμως ο σεβασμός αυτός, αυτή η συμπόνια δεν πηγάζουν από κάποιο δικαίωμα των ζώων, αλλά από μια δική μας προσωπική προτίμηση ή συμπάθεια. Για παράδειγμα, αν περνώντας μπροστά από ένα δέντρο, δεις ένα πουλάκι να έχει μόλις πέσει και να βρίσκεται στο έδαφος ανάκατο να πετάξει, καθώς είσαι συμπονετικό άτομο, θα πάρεις το πουλάκι και θα το ξαναβάλεις στη φωλιά του πριν περάσει το φίδι και το φάει. Κι όλος ο κόσμος θα πει ότι είσαι ένα καλόκαρδο παιδί, παρόλο που θα έχεις αφήσει το φτωχό φίδι χωρίς το κολατσιό του. Απέναντι στο πουλάκι δεν έχεις καμία ηθική υποχρέωση, κανένα καθήκον να το βοηθήσεις, αν το κάνεις είναι γιατί έχεις την ευαισθησία που θεωρεί τα πουλάκια πιο συμπαθητικά απ' ό,τι τα φίδια. Όμως, αν, περνώντας μπροστά από το δέντρο, τύχει ν' ακούσεις το κλάμα ενός παιδιού που έχει πέσει ή το έχουν εγκαταλείψει, έχεις την υποχρέωση, το ηθικό καθήκον, να το βοηθήσεις. Κι αν περάσεις και δεν το βοηθήσεις, μπορεί να σου ζητήσουν νομικές ευθύνες. Δεν πρόκειται για κάποια συναισθηματική προτίμηση αλλά για ένα αντικειμενικό καθήκον.

Κείμενο 2

Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων των Ζώων

Το κείμενο της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων των Ζώων υπογράφηκε στο Παρίσι τον Οκτώβριο του 1978. Στο παρακάτω απόσπασμα έχουν επιλεγεί τα τρία πρώτα άρθρα της Διακήρυξης.

Πηγή: <https://www.natura graeca.com>

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η Ζωή είναι ενιαία, ότι όλα τα είδη έχουν κοινή καταγωγή και διαφοροποιούνται υπό το νόμο της εξέλιξης των ειδών, λαμβάνοντας υπόψη ότι όλα τα ζωντανά όντα έχουν φυσικά δικαιώματα και κάθε ζώο με νευρικό σύστημα έχει συγκεκριμένα δικαιώματα, λαμβάνοντας υπόψη ότι η περιφρόνηση ή και απλή άγνοια αυτών των φυσικών δικαιωμάτων είναι επιζήμια για την φύση και επιτρέπει στους ανθρώπους να διαπράττουν εγκλήματα εναντίον των ζώων, δεδομένου ότι η συνύπαρξη των ειδών, προϋποθέτει την αναγνώριση εκ μέρους του ανθρωπίνου είδους, του δικαιώματος στη ζωή και των υπολοίπων ζώων και δεδομένου ότι ο σεβασμός των ζώων από τους ανθρώπους είναι αδιαχώριστος με τον αντίστοιχο σεβασμό ανθρώπου προς άνθρωπο, διακηρύσσεται ότι:

Άρθρο 1

Όλα τα ζώα γεννιούνται με ίσα δικαιώματα στη ζωή και στη δυνατότητα ύπαρξης. –

Άρθρο 2

Ο άνθρωπος οφείλει να σέβεται τη ζωή κάθε ζώου.

Ο άνθρωπος ανήκει στο ζωικό βασίλειο και δεν μπορεί να εξοντώνει ή να εκμεταλλεύεται τα άλλα είδη του ζωικού βασιλείου. Αντίθετα, οφείλει να χρησιμοποιεί τις γνώσεις του για το καλό των ζώων.

Κάθε ζώο δικαιούται φροντίδας, προσοχής και προστασίας από τον άνθρωπο.

Άρθρο 3

Κανένα ζώο δεν πρέπει να υποβάλλεται σε κακομεταχείριση ή απάνθρωπη συμπεριφορά.

Αν η θανάτωση ενός ζώου θεωρηθεί υποχρεωτική πρέπει να γίνει στιγμιαία, ανώδυνα και χωρίς καμιά πρόκληση αγωνίας του ζώου. [...]

Κείμενο 3

Λάικα

Απόσπασμα από το διήγημα του Λουίς Σεπούλβεδα, Λάικα. Δημοσιεύτηκε στη συλλογή Χειρόγραφο του καθρέφτη και άλλα ανέκδοτα κείμενα από τις εκδόσεις Opera, 2022, σσ. 69-73.

Τα σκυλιά είναι ευγενείς φίλοι που φεύγουν γρήγορα. Φτάνουν στη ζωή μας με την τετράποδη χαρά τους και μετατρέπονται στους συντρόφους με τους οποίους μοιραζόμαστε τη μοναξιά μιας βόλτας σ' ένα δρόμο, έναν κήπο, μian ακρογιαλιά. Συνεννοούμαστε χωρίς λόγια, κι εκείνα μας μιλούν με την αγνή γλώσσα ενός βλέμματος, ενός χαδιού, μιας κίνησης – τους αρκεί για να 'ναι πιστοί, έμπιστοί μας. Η λύπη τους είναι αυθεντική όταν φεύγουμε, και η χαρά τους είναι ειλικρινής όταν μας βλέπουν να επιστρέφουμε.

Σήμερα, κι ενόσω γράφω αυτές τις γραμμές, η Λάικα, η σκύλα μας, το όμορφο γερμανικό ποιμενικό, μας άφησε για πάντα, γι' αυτό το πάντα ποτέ με το οποίο αποχαιρετούμε τη ζεστή συντροφιά της, την παρουσία της που γέμισε ένα μέρος της ζωής μας και της ζωής των παιδιών, των εγγονών, των φίλων μας.

Η Λάικα έζησε κοντά δεκατέσσερα χρόνια, και σήμερα, όταν μια ανίατη αρρώστια μάς υποχρέωσε στην υπέρτατη απόδειξη αγάπης, στην αποτροπή ενός φριχτού τέλους, αποφασίζοντας, από αγάπη, ποια θα 'ταν η τελευταία στιγμή της ζωής της, ήταν μαζί μας, όπως πάντα, το άγρυπνο βλέμμα και τα τεντωμένα αυτιά με τα οποία προστάτευε αυτό το σπίτι το γεμάτο βιβλία, αντικείμενα, αγαπημένα πρόσωπα. [...]

Ποτέ τα ζώα μας δεν τα θεωρήσαμε μασκότ· ήταν και παραμένουν κομμάτι μας, και ανταποκρινόμασταν στη συντροφιά τους με την υπεύθυνη αγάπη των ανθρώπων που αξίζουν να λέγονται άνθρωποι. Όμως η ζωή των μικρών συντρόφων μας είναι σύντομη, και πρώτα μας άφησε ο Μάντσα, ο γάτος που 'χε επιλέξει να κατοικεί στο γραφείο μου, και τώρα μας άφησε η Λάικα, η φύλακας που με συνόδευε ως την πόρτα κάθε φορά που 'φευγα για ταξίδι, και μου 'λεγε χωρίς να λέει: «Πήγαινε στο καλό, θα προσέχω εγώ το σπίτι σου».

Πριν από λίγες ώρες, όταν την αποχαιρετούσα, μου είπε, με το άγρυπνο βλέμμα της και τα τεντωμένα αυτιά της, ότι καταλάβαινε, και την ευχαρίστησα για σχεδόν δεκατέσσερα χρόνια ευγένεια, αφοσίωση σε κάθε δοκιμασία, ειλικρινή αγάπη που εκδηλωνόταν με πηδήματα και τρεχαλητά.

Είναι καθήκον των ανθρώπων να μην αφήνουμε τους αγαπημένους μας να πονάνε, και ξέρω πως κάναμε το σωστό για να διαφυλάξουμε την αξιοπρέπεια και την ομορφιά της Λάικας, ξέρω πως ανταμείψαμε την ευγένειά της όταν φορτωθήκαμε εμείς τον πόνο που της αποτρέψαμε. Και ξέρω ακόμα πως καμιά επιστροφή μου δεν θα 'ναι ίδια χωρίς τη Λάικα στην πόρτα, χωρίς το ζεστό της καλωσόρισμα και το δώρο του χαρούμενου γαβγίσματός της.

Κάτι από μας φεύγει μαζί με τη Λάικα, αλλά αυτό το κάτι φεύγει ασφαλές, προστατευμένο από το άγρυπνο βλέμμα της και τα τεντωμένα αυτιά της. Στο καλό, Λάικα. Στο καλό, φύλακά μας.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1^ο (μονάδες 15)

Ο συντάκτης του Κειμένου 2 εκφράζεται με απόλυτο ύφος.

α) Να καταγράψεις δύο διαφορετικές γλωσσικές επιλογές, με τις οποίες επιτυγχάνεται το ύφος αυτό και ένα παράδειγμα για την κάθε επιλογή (μονάδες 10) και

β) Για ποιον λόγο επιλέγει, κατά τη γνώμη σου, να χρησιμοποιήσει τέτοιο ύφος (μονάδες 5);

Μονάδες 15

Ερώτημα 2^ο (μονάδες 10)

Ο συγγραφέας του Κειμένου 1 στην τελευταία παράγραφο παραθέτει μια σύγκριση. Να επισημάνεις τα μέρη της σύγκρισης (μονάδες 4) και να αξιολογήσεις τον επικοινωνιακό της ρόλο (μονάδες 6).

Μονάδες 10

Ερώτημα 3^ο (μονάδες 10)

Να συγκρίνεις τις οπτικές των Κειμένων 1 και 2 ως προς το θέμα των δικαιωμάτων των ζώων γράφοντας μια παράγραφο 80 περίπου λέξεων αναπτυγμένη με τη μέθοδο της σύγκρισης-αντίθεσης.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Ποια είναι η στάση του αφηγητή απέναντι στην απόφαση που πρέπει να πάρει για τη Λάικα; Να αξιοποιήσεις στην απάντησή σου τρία εκφραστικά μέσα με τα οποία την αποδίδει. Ποια θα ήταν η δική σου αντίστοιχη στάση;

